

már nem érzik meg az előkelő Pilátusok, hogy mi a szentföld ereje, mi a vallás, mi a művészet és szenvedő népek belső, de új világot teremtő sorsa. Ők elszakadtak a földtől, a néptől. Shaw sem érzi ezt.

A „Pásztortűz” ezúttal csalfa rakétát röpített az angol író tiszteletére.

RADOS K. BÉLA.

A FARSANG LEGNAGYOBB POÉTÁJA.

A farsang költészete igen gazdag. Nincs olyan tudós, aki akár egész élete munkája árán is össze tudná állítani teljes bibliografiáját, oly népszerű tárgy volt minden időben egész kontinensünkön. Hosszú fejlődés ment keresztül ez a sokat vándorolt költői tárgy s a fejlődés csúcán tragikus sorsú költőnk Csokonai Vitéz Mihály Dorottyája hirdeti a magyar szellem zsenialitását.

Maga a farsang pogány eredetű szokás. Az európai népek a rómaiaktól örökölték a kedves örömök ünnepét, amelyik azonban a rómaiaknál is jövevény. Kr. e. 537 körül honosodtak meg Rómában a Saturnaliák, melyekből a farsang fejlődött. Előbb nagyon szigorúan eltiltott, később megengedett kultusza volt ez Kybelének, a pessinusi istennek anyjának. A felsőbb osztályoknál ez zártkörű lakomákból állott, míg az alsóbb rétegeknél zene, ének és kolduló körmenetek tarkították a lakomás időszakot. Az ünnep dec. 17-én kezdődött, de a kereszténység felvétele után kezdete eltolódott az adventi ájtatosságok miatt. Külsőségeiben is módosul, de a

lényege ugyanaz marad: ma is a fiatalság, a vidámság ünnepe.

A farsang költészetének gyökerei a középkor utolsó századaiba nyúlnak vissza. A trouvèerek és vagansok kedves kőzsa népe tette divatossá és népszerűvé ezt a tárgyat is, mégpedig főként — vallásos indokból. Szép példája ez annak is, hogy az irodalom, a művészet mindig szaporította a vallásos képzeteket vagy legalább is a közkeletűvé, az életben hatókká tette azokat. E dalnokok vitatkozó párbeszédei, a versengések, vetélkedések (débats, contrasti) nagyon alkalmasak voltak arra, hogy vallásos és morálfilozófia igazságokat könnyed és lebilincselő formában közkeletűvé tegyenek. Ebbe a tárgykörbe tartozott minden, aminek etikai tanulsága mintegy kiegészítette az egyház tanításait. Így került természetyszerűleg ellentétbe az Erény és a Bűn megismerésítője, vagy a Pokol és Menyország. Vitatkozásuk, majd a fejlődés későbbi fokán tetteik, mintegy élőképeként érzékeltették az egyház tanítását. Természetes, hogy az ellentétes álláspontot képviselő Erény és Bűn vitájában végül is utóbbi marad alul; rendszeren a felhozott érvek súlya alatt adta meg magát. Ugyanígy a Pokol és a Menyország versengésében is utóbbinak kellett felülkerekednie üdvözítő ígéreteivel.

Nem úgy a Farsang-poézis! Míg a többi kontrasztok legnagyobb része moralizáló fejtegetéseivel el is mult, elfelejtődött, addig a farsang mint költői tárgy, az összes európai keresztény népek költészetében polgárjogot

nyert. — A fejlődés első állomása, foka ugyanaz volt, mint a többi kontrasztnál. Moralizáló vitatkozás és a szegény Farsang legyőzése, elhallgatatása természetes ellenfél a Nagyböjt által. Vagyis az első fejlődési fokon a tárgy feldolgozása minden akció kizárásával történt. Van olyan feldolgozás is, amelynél a két ellenfél csak levélben érintkezik egymással. — Akciót csak később találni a fejlődés második fokán. Itt már nem merül ki a súlyos konfliktus elintézése vaskos szavakban (esetleg mázsás gorombaságokban). Sőt! az összezördülés ütköztette fajul. Karnevál herceg és Nagyböjt báró valóságos homéroszi harcot rendeznek hadaikkal. A vallásos felfogás szellemében természetesen a Nagyböjt győz. A két ellenfél hada is megérdemli a róluk való megemlékezést. Megszemélyesített böjti és farsangi eledelek ezek: sülték, halak, fánkok, kolbászok, májashurkák, répák, káposztafejek stb.

A tárgy azután a francia költészetben nem fejlődött tovább. A francia feldolgozásokban ugyanis mindkét ellenfél férfiú lévén, mindkettejük neve hímnemű szó. A következő lépést az olaszban és spanyolban tette meg témánk. Itt a Nagyböjt névelője „la” (Quaresima). Ez a névelő felmérhetlen jókedv, nevetés és gúny forrása lett, mert a fiatal, gáláns Carneval herceggel egy csuf rancos, fogatlan vénasszonyt lehetett szembeállítani. Ez pedig még nagyon ösztövérvénájú poéta kezében is hálás téma.

Mindkét fokon levő feldolgozások egyházi jellegét bizonyítja az a körülmény, hogy — egyetlen eset kivételével — valamennyi

a Nagyböjt győzelmével végződik. Egyháziasság jellegét csak Csokonainál vesztette el a sokat vándorolt költői tárgy fejlődésének harmadik (és egyelőre utolsó) fokán. Költőnknel Carneval herceg a férfiak hada élén jelenik meg, de ellenfele nem a Nagyböjt, hanem egy erősen világias gondolkozású vénkisasszony, Dorottya. Csokonai költői erejére mutat az a körülmény, hogy a Nagyböjt szellemi örököse a farsangi örömök legodaadóbb hive s a rövid farsang legnagyobb ellensége. A költő maga sorol fel külföldi példákat. (Tassoni: Az elrabolt veder; Boileau: Pulpitus; Pope; Az elrabolt hajfűrt); de ezektől csak a komikus eposz modorát tanulta el, költői tehetség dolgában felülmúlta minden verseny társát.

Valamennyi költő, aki a farsangot megénekelte, igyekezett helyi vonatkozásokat beleszőni, ami sokat alkalmi költővé degradált. Csokonai Dorottyjában is találunk ilyen utalásokat, de ezek annyira feloldódtak az általános emberit megéneklő költészetében, hogy még a magyar táncok leírásait is bátran olvashatja akár a legtávolabbi nyugat, akár a legvadabb kelet embere. Megérti és gyönyörködik benne, mert a képek, melyeket megcsodál, hálhatatlan festő ecsetje alól kerültek szeme elé. Elsőrangú meseszövéseben is remekelt. A farsangi közös mulatság, melynek keretében komikus eposza meséjét megindítja és kifejleszti, alkalmat nyújt neki arra, hogy az akkori magyar társadalmat bemutassa. Pedig ez önmagában is túlmegegy azokon a kívánalmakon, melyeket egy komikus eposszal szemben

támaszthatunk. És ezt a szándékát nem is vesszük észre. Önfeledt gyönyörűséggel bámuljuk meg a felvonuló ifjuságot, farsang vidám kíséreit. Ruházatuk, megjelenésük kifejezője annak a szellemnek, mely az ősök után méri és becsüli meg az embereket. Ezek hát nem becsülik meg a költőt sem. Hiába kérezkedik a vonuló szánokra, nem is veszik észre. Kényelmetlen helyzetéből Pegazusa szabadítja meg:

Felugram a szárnyas paripa hátára,
Felettek repkedtem Montgolfière mód-
ljárara.

Nemcsak képzeletben, hanem művéből is láthatóan felülemelkedik az embereken. Főlényes gúnnyal rajzolja őket, de végül is letompítja minden tréfa élet s a kicsúfolt dámákat Vénus által megajándékozva a legértékesebb valamivel: a szépséggel. A nagy harc tehát, mely a férfiak és nők

tábora között a rövid farsang és kevés menyegző miatt tört ki, nem időszerű többé. Bizonyos, hogy minden dáma férjhez megy, hiszen megszépült és megfiatalodott. Ez a zseniális szokdelés azonban nagyon kevésbé valószínű, mégis jogosnak érezzük és Csokonaink talán emiatt a farsang legnagyobb poétája.

Érdekes, hogy a szláv feldolgozások sem Carnevált, sem ellenfelét nem ábrázolják személyekül. A farsang nekik csupán lappangó érzelmeik kifejezésére szolgáló alkalom: szerelmi vallomásra, vagy a kedves hidegsége vagy csapodársága miatti panasza. Mintha ez is dokumentuma volna annak, hogy a mélabús szláv lélek inkább töprengő, habozó, mintsem cselekvő, inkább határozatlan alakot sejtető, mint megjelölő.

LANGHOFFER PÁL.

IFJUSÁGI ÉLET.

MÁRCIUS 15. Ifjuságunk is részt vett 1849. március 15-ének megünneplésében. Teljes számban vonult ki az összes bajtársi egyesületekkel együtt a Szabadság-terre, ahol fájó, vergődő, de mégis büszke és harcos szívvel hallgatta az elhangzó beszédeket.

TISZTÚJÍTÓ NAGYGYŰLÉS. Március 4-én tartotta egyesületünk ezévi tisztújító nagygyűlését. A gyűlésen megjelent Dr. Gyulai Agost egyesületünk magistere. Lelkes beszéddel adta tudtunkra, hogy a főiskola egé-

ről legalább is egy időre elvonultak a felhők és megszűntek a fenyegető veszedelmek. Keresetlen szavakban buzdította az ifjuságot a további munkára, amelynek nagynak és kitartónak kell lennie, hogy az elismerést kivívjuk magunknak. A Szegedre való áthelyezés félelme alól tehát felszabadultunk és ez jelenti egyúttal azt is, hogy a lenyűgző rém szertefoszlott és nincs semmi, ami munkánkba akadályozna. Lelkesítő, munkára buzdító, keltelyeket eloszlató beszéde min-